

เอกสารประกอบการบรรยาย

การตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Audit)

หัวข้อ การกำหนดประเด็นการตรวจ การประมวลผล การรายงานผลการตรวจสอบ

๑. การตรวจสอบการดำเนินงานคืออะไร?

คือการตรวจสอบเกี่ยวกับการดำเนินการตามแผนงาน งานและโครงการ และหรือแผนยุทธศาสตร์ รวมทั้งการตรวจสอบเกี่ยวกับกระบวนการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานได้ทราบถึงผลการดำเนินงาน ตั้งแต่ผลผลิต ผลลัพธ์ และหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน รวมถึงกระบวนการปฏิบัติงานของหน่วยงานว่าได้รับผลสำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ คุ่มค่า และประหยัด รวมทั้งถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรี เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะวิธีการหรือแนวทาง เพื่อพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขข้อบกพร่อง ความผิดพลาดและหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นในระบบการดำเนินงานและผลการดำเนินงานนั้น

หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นการทบทวนการปฏิบัติงานขององค์กรเพื่อประเมินความประหยัด (Economy) ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) รวมถึงการบริหารจัดการ การบริหารความเสี่ยง การใช้ทรัพยากร และการปฏิบัติตามกฎหมาย (Compliance)

๒. ควรจะมีการตรวจสอบการดำเนินงานเมื่อไร?

- เมื่อมีผลการดำเนินงานเกิดขึ้นแล้ว
- ระหว่างการดำเนินงาน
- การดำเนินงานเสร็จสิ้น

๓. การตรวจสอบการดำเนินงานมีกระบวนการ ขั้นตอนอย่างไร?

๑. **การวางแผน** เริ่มตั้งแต่การคัดเลือกเรื่อง การตรวจสอบเบื้องต้นหรือการประเมินความเสี่ยง การวางแผนการตรวจสอบ

๒. **การปฏิบัติงานตามแผน** ได้แก่ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลหลักฐานตามแนวการตรวจสอบ การจัดทำกระดาษทำการ การสรุปผลการตรวจสอบ

๓. **การรายงานผล** การจัดทำร่างรายงาน การพิจารณาให้ความเห็นต่อร่างรายงาน การจัดทำรายงานฉบับสุดท้าย การเสนอร่างรายงานฉบับสุดท้าย การส่งร่างรายงานฉบับสุดท้ายให้หน่วยงานเจ้าของเรื่อง

๔. **การสรุปผลการปฏิบัติงานและติดตามผล** การตรวจสอบ ได้แก่ การจัดทำรายงานสรุปผลการปฏิบัติงานตรวจสอบ และการติดตามผลการตรวจสอบ

๔. กิจกรรมอะไรที่จะตรวจสอบการดำเนินงาน

การตรวจสอบการดำเนินงานที่ผ่านมา มักเป็นการตรวจสอบในระดับงาน/โครงการ ดังนั้น จึงขอให้ท่านทำความรู้จักกับงาน/โครงการโดยสรุป ก่อนที่จะกล่าวถึง ๕ องค์ประกอบซึ่งมีความเชื่อมโยงกัน ดังนี้

๑) อะไรคือข้อแตกต่างระหว่าง งาน และ โครงการ?

งาน จะอยู่ในระดับเดียวกับโครงการ คืออยู่ภายใต้แผนงาน แต่

งาน จะมีระยะเวลาเริ่มต้น แต่ไม่มีระยะเวลาสิ้นสุดการดำเนินงานที่ชัดเจน

งาน ประกอบด้วยกลุ่มกิจกรรมที่ดำเนินการต่อเนื่องกันโดยไม่มีระยะเวลาสิ้นสุด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานนั้น

โครงการ จะมีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดการดำเนินงานที่ชัดเจน

๒) โครงการคืออะไร โครงการ (Project) หมายถึง ส่วนหนึ่งของแผนงานที่จัดทำขึ้นอย่างมีระบบ ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยหลายกิจกรรม ที่ต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินงาน และคาดหวังว่า จะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดในการดำเนินงาน และมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนแน่นอน *สาระสำคัญของโครงการมีอะไรบ้าง?* สรุปง่าย ๆ ได้ดังนี้

ใคร?	-- ผู้รับผิดชอบโครงการ
ทำอะไร?	-- รายละเอียดที่สำคัญของโครงการ
ทำไม?	-- เหตุผลและความจำเป็น
เท่าไร?	-- วัตถุประสงค์/เป้าหมาย (ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ/ตัวชี้วัดปริมาณ)
ที่ไหน?	-- พื้นที่ดำเนินการ
อย่างไร?	-- วิธีการดำเนินการ
เมื่อไร?	-- ระยะเวลาดำเนินงาน
จำนวนเท่าไร?	-- แหล่งเงิน/งบประมาณของโครงการ
หวังผลอะไร?	-- ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๓) ลักษณะ/องค์ประกอบของโครงการที่ดี (อาจนำไปเป็นสาเหตุของประเด็นได้หากไม่ดี)

- กำหนดขึ้นอย่างมีข้อมูลความจริง และเป็นข้อมูลที่ได้รับการวิเคราะห์อย่างรอบคอบ
- มีรายละเอียด วัตถุประสงค์เป้าหมายต่าง ๆ ชัดเจน สามารถดำเนินงานได้ มีความเป็นไปได้
- องค์ประกอบ/รายละเอียดของโครงการต่อเนื่องสอดคล้องสัมพันธ์กัน
- ปฏิบัติแล้วสอดคล้องกับแผนงานหลักขององค์การ
- มีระยะเวลาในการดำเนินงานแน่นอน ระบุวันเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุด
- ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารทุกด้าน โดยเฉพาะด้านทรัพยากรที่จำเป็น
- สามารถติดตามประเมินผลได้
- ตอบสนองความต้องการของกลุ่มชน สังคมและประเทศชาติ

๕. การเลือก งาน โครงการ หรือเรื่องที่จะตรวจสอบมีหลักเกณฑ์อย่างไร

๑) มีความเสี่ยงสูง เนื่องจากมีเหตุการณ์หรือสภาพปัญหาที่อาจทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุ วัตถุประสงค์ ไม่ได้ผลตามเป้าหมาย ไม่เป็นไปโดยประหยัด ไม่คุ้มค่า หรือทำให้เกิดความสูญเสียต่อหน่วยงาน หรือต่อรัฐ

๒) มีวงเงินงบประมาณสูง หรือมีความเกี่ยวข้องผูกพันกันในหลายหน่วยงาน

๓) เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เป็นที่สนใจของสาธารณชน สื่อมวลชน

๔) คาดว่าผลการตรวจสอบและ ข้อเสนอแนะจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อการใช้ทรัพยากรของประเทศ โดยชี้ให้เห็นในประเด็นที่สำคัญ เช่น

- โครงการที่ได้ดำเนินการแล้วแต่ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากการลงทุนอย่างคุ้มค่า
- ผลการตรวจสอบช่วยให้การดำเนินงานของหน่วยงานเกิดผลสัมฤทธิ์ คุ้มค่าต่อการลงทุน
- โครงการที่มีผลกระทบต่อหลายหน่วยงาน
- โครงการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคมหรือความเป็นอยู่ของประชาชน

๕) เป็นเรื่องที่ต้องตรวจสอบต้องมี ศักยภาพที่เพียงพอ ในการตรวจสอบ

๖) ความคุ้มค่า ของงบประมาณที่ใช้ในการตรวจสอบ

๖. จะตรวจสอบการดำเนินงานกันอย่างไร

ในการตรวจสอบการดำเนินงาน มีกระบวนการไม่แตกต่างจากการตรวจสอบอื่นๆ ที่ต้องเริ่มจากการวางแผนหรือแนวการตรวจสอบ กล่าวคือ เป็นการวางแผนคิดในการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าซึ่งจะทำให้ผู้ตรวจสอบรู้จักจุดเริ่มต้น เป้าหมาย วัตถุประสงค์ แหล่งข้อมูล ขอบเขตวิธีการตรวจสอบ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นขั้นตอนที่ต้องทำก่อนที่จะปฏิบัติงานตรวจสอบ

- **องค์ประกอบของแนวการตรวจ** แนวการตรวจสอบควรประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้
  - โครงการที่ตรวจสอบ เช่น ชื่อโครงการ ชื่อหน่วยงาน
  - ประเด็นที่จะตรวจสอบ / วัตถุประสงค์
  - เกณฑ์หรือมาตรฐานในการวัดที่ใช้ในการตรวจสอบ
  - ขั้นตอนและวิธีการในการตรวจสอบ แหล่งข้อมูลควรกำหนดโดยละเอียดในแต่ละประเด็นหรือในแต่ละเรื่องที่ตรวจสอบ และควรเขียนให้เข้าใจง่าย เพื่อให้ผู้ตรวจสอบจะปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง
  - ประมาณการในเรื่องของเวลาที่จะใช้ในการตรวจสอบ เช่น วันเริ่ม และกำหนดเสร็จของการตรวจสอบ ระยะเวลาทั้งหมด เป็นต้น
  - ผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบ ควรระบุทุกระดับที่รับผิดชอบ เช่น ผู้ควบคุมงานตรวจสอบ ผู้รับผิดชอบแต่ละประเด็น ผู้รับผิดชอบแต่ละเรื่อง
  - กระดาษทำการอ้างอิง
- **ประโยชน์ของการวางแผนการตรวจสอบ**
  - เป็นแนวทางทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างเรียบร้อย
  - ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทราบหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเอง
  - เป็นมาตรฐานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และเป็นเครื่องมือในการควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ควบคุมการปฏิบัติงาน
  - เป็นเกณฑ์อย่างหนึ่งในการวัดความสำเร็จของงานตรวจสอบ

๗. มีเทคนิควิธีการตรวจสอบการดำเนินงานอย่างไร

เทคนิคการตรวจสอบ หมายถึงเครื่องมือที่ผู้ตรวจสอบใช้ในรวบรวมข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ เพื่อให้ได้หลักฐานที่ดีเป็นไปตามวัตถุประสงค์และแผนการตรวจสอบที่กำหนด และเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ผู้ตรวจสอบต้องเลือกใช้เทคนิคหรือเครื่องมือ หรือวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะงานหรือกิจกรรมของโครงการที่ตรวจสอบ การใช้เทคนิคเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความถูกต้อง ครบถ้วน ผู้ตรวจสอบอาจต้องใช้เทคนิคหลายประการเพื่อให้ครอบคลุมกิจกรรมของโครงการ และมีความถูกต้อง ครบถ้วน เชื่อถือได้ ตัวอย่างวิธีการหรือเครื่องมือเช่น

- การศึกษาจากเอกสารโครงการ แผนงาน และรายงานต่างๆ
- การประชุมปรึกษาหารือหรือแลกเปลี่ยนความเห็นกับผู้รับผิดชอบโครงการ
- การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์
- การสุ่มตัวอย่าง
- การประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในด้านการบริหาร และวิเคราะห์ระบบงาน
- การประยุกต์ใช้หลักการวิเคราะห์ วิจัย สถิติ คณิตศาสตร์ และประยุกต์ใช้ศาสตร์ความรู้หลายๆ สาขา

ตัวอย่างเครื่องมือที่นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. การสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์ คือ การสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายตามวัตถุประสงค์ที่ผู้ตรวจสอบกำหนดไว้ล่วงหน้า ลักษณะเด่นของการสัมภาษณ์ คือ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสื่อความหมายด้วยคำพูดโดยตรงใน ลักษณะการสื่อสารแบบสองทิศทาง (Face to Face)

ประเภทของการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์แบ่งออกได้เป็น ๓ วิธีการหลัก ๆ ได้แก่

๑.๑ **การสัมภาษณ์โดยใช้แบบที่มีโครงสร้างการสัมภาษณ์กำหนดไว้แล้ว (Structured Interview)** เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์ได้กำหนดโครงสร้างการสัมภาษณ์ไว้อย่างชัดเจน แน่แน่นอนว่ามีประเด็นหรือข้อคำถามเรียงตามลำดับอย่างไรบ้าง

๑.๒ **การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview)** เป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่ไม่ได้มีการกำหนดโครงสร้างของข้อมูลที่ต้องการ ไว้แน่นอนตายตัว การสัมภาษณ์โดยวิธีนี้ต้องอาศัยความสามารถพิเศษในการซักถามเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ มักนิยมใช้กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะพิเศษและมีขนาดเล็ก เช่น การเก็บข้อมูลจากนักการเมือง ผู้นำทางวิชาการ หรือนักบริหารระดับสูง เป็นต้น โดยจะเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ แสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลได้อย่างเต็มที่ ซึ่งมีประโยชน์ต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจในทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์ได้ดี

๑.๓ **การสัมภาษณ์กลุ่มหรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview)** เป็นวิธีการเก็บข้อมูลโดยมีการนัดหมายให้ผู้ที่จะให้ข้อมูลมาประชุมร่วมกัน ณ ที่แห่งหนึ่ง แห่งใด เพื่อการซักถามเก็บข้อมูลต่าง ๆ ตามที่ต้องการ โดยที่ผู้ให้ข้อมูลหรือผู้เข้าร่วมสนทนา กลุ่มจะต้องเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องที่จะศึกษา และทุกคนต้องเข้ามาด้วยความสมัครใจ

การเตรียมการสัมภาษณ์

- ๑) กำหนดประเด็นหรือหัวข้อที่จะสัมภาษณ์
- ๒) สร้างข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ คำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์อาจจะ ใช้คำถามที่มีโครงสร้างที่แน่นอน หรือคำถามที่มีโครงสร้างที่ไม่แน่นอนก็ได้
- ๓) ตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการบันทึกข้อมูลโดยการอัดเทป จดบันทึก ฯลฯ
- ๔) สร้างคู่มือแนะนำ สำหรับการสัมภาษณ์ กรณีต้องใช้ผู้ช่วยสัมภาษณ์
- ๕) ฝึกอบรมหรือซักซ้อมความเข้าใจกับผู้สัมภาษณ์
- ๖) ทดลองปฏิบัติก่อนการไปสัมภาษณ์จริง

เทคนิคการสัมภาษณ์ ควรมีการจัดลำดับของคำถามและมีหลักการโดยสรุป ดังนี้

๑) การถามคำถาม ควรเริ่มด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไปก่อน จากนั้นจึงเข้าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานของผู้ตอบ การถามในส่วนนี้ต้องกระตุ้นความสนใจอย่างรวดเร็ว และจงใจให้ผู้ตอบให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ ป้อนคำถามเป้าหมายเฉพาะส่วนที่น่าสนใจ จนไปถึงคำถามที่ซับซ้อนขึ้นโดยลำดับ ควรเก็บคำถามที่ กัดดันหรือมีผลกระทบต่อผู้ตอบไว้ตอนท้ายของการสัมภาษณ์ และเก็บคำถามที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบ อาทิ อายุ ขนาดครอบครัว หรือรายได้ ที่ผู้ถามไม่ใช่เป็นตัวหลักในการซักถามไว้ท้ายสุด

๒) การซักถามใด ไม่ควรให้ผู้ตอบมีความรู้สึกว่าคุณเปรียบเทียบ หรือสื่อไปในทางการก้าวล่วงความเป็นส่วนตัวเกินไป ให้เกียรติผู้ถูกถาม

๓) ขณะถามควรมีสีหน้ายิ้มแย้ม น้ำเสียงที่สุภาพ ประสานสายตา แสดงความเปิดเผยจริงใจ และเมื่อได้รับคำตอบให้ตั้งใจรับฟัง โดยเฉพาะการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก บันทึกสาระสำคัญให้ครบถ้วน กรณีตรงไหนไม่ชัดเจนให้สอบถามเพิ่มเติมทันที

- ๔) การใช้คำถามควรใช้คำถามด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายๆ ถามให้ชัดถ้อยชัดความ เพื่อความเข้าใจ

- ๕) ทบทวนตรวจดูคำถามที่เตรียมว่าครอบคลุมประเด็นหรือยัง
- ๖) ควรศึกษาอุปนิสัยของผู้ถูกถาม ว่ามีลักษณะอย่างไร (ถ้าทำได้)
- ๗) แหล่งข้อมูลควรเป็นผู้ที่รู้ข้อเท็จจริง โดยตรง หากมีหลายคน เลือกคนที่เห็นหรืออยู่ในเหตุการณ์มากที่สุด หรือนานที่สุด

ข้อดีการสัมภาษณ์

- ๑) ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งกว่าการใช้แบบสอบถาม
- ๒) สามารถติดตามข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์หรือไม่ชัดเจนโดยสามารถ สอบถามได้เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลได้ทันที

๓) มีความยืดหยุ่นสูงเมื่อต้องพบกับสถานการณ์พิเศษต่าง ๆ

๔) ควบคุมผู้สัมภาษณ์ได้

ข้อเสียการสัมภาษณ์

๑) เสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูง

๒) เหมาะสำหรับการเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดเล็ก

๓) ผู้สัมภาษณ์ต้องฟังมากกว่าที่จะพูดเอง

๔) ความยืดหยุ่นของการสัมภาษณ์อาจทำให้เกิดอคติกับผู้สัมภาษณ์ได้

ข้อควรระวังหรือความเสี่ยงในการสัมภาษณ์ ความผิดพลาดในการสัมภาษณ์ มีสาเหตุ ดังนี้

๑) เกิดจากคำถามและเครื่องมือ ได้แก่ การเลือก การสร้าง การถาม และหรือการเปลี่ยนแปลงคำถามที่ไม่เหมาะสม

๒) เกิดจากตัวผู้สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์อาจมีอคติอยู่ก่อนแล้ว ทำให้บันทึกข้อมูลคำตอบไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ สร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมต่อการ สัมภาษณ์ เปลี่ยนแปลงแก้ไขคำตอบของผู้ตอบ แสดงพฤติกรรมที่เป็นการดูถูกหรือไม่ให้เกียรติแก่ผู้ตอบ

๓) เกิดจากตัวผู้ตอบ ผู้ตอบขาดความรู้ในเรื่องที่ถูกถาม ให้ข้อมูลที่ผิดหรือไม่สมบูรณ์ หรือปฏิเสธที่จะให้ ความร่วมมือในการสัมภาษณ์

สิ่งที่ควรศึกษาให้ทราบก่อนการสัมภาษณ์ในงานตรวจสอบการดำเนินงาน

๑) ต้องกำหนดประเด็นตรวจสอบที่จะซักถามให้ชัดเจน

๒) ต้องทราบเกณฑ์ในการตรวจสอบ (วัตถุประสงค์ เป้าหมาย/กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ

หลักเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติ ฯลฯ)

๓) ควรรู้และเข้าใจความเป็นมา ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหรือเรื่องที่จะสัมภาษณ์ (ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด อย่างไร ทำไมต้องทำ)

๔) ผลกระทบหรือความเสียหาย (ผล/ประโยชน์ที่ได้รับ)

คุณสมบัติของผู้ตรวจสอบหรือผู้สอบถาม

- รู้หลักจิตวิทยา
- รู้จักทำความเชื่อมโยง
- มีความรู้รอบตัว หรือความรู้ทั่วไป
- มีไหวพริบ
- มีบุคลิกภาพดี
- มีความเพียรพยายาม
- มีความซื่อสัตย์ วาจาสัตย์

๒. การใช้แบบสอบถาม

แบบสอบถาม หมายถึง ชุดของคำถามที่ประกอบด้วยคำถามต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรเป้าหมาย แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ตอบเลือกเติมหรือเลือกตอบคำถามเอง ส่วนใหญ่จะประกอบด้วยข้อคำถามที่มุ่งหาคำตอบเฉพาะในเรื่องที่จะศึกษา โดยมากไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิดอย่างชัดเจน แบบสอบถามมีข้อดี คือ เสียเวลาน้อยกว่าวิธีอื่น ผู้ตรวจสอบสามารถสร้างขึ้นได้เอง แต่มีข้อจำกัด คือ การที่สร้างแบบสอบถามที่ดีนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย กลุ่มตัวอย่างมีความอิสระในการตอบ โดยความน่าเชื่อถือของข้อมูลในแบบสอบถามขึ้นอยู่กับผู้ตอบแบบสอบถามเป็นสำคัญ ทั้งนี้ แบบสอบถามมักใช้ในกรณีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก

ประเภทของแบบสอบถาม แบบสอบถามแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ แบบสอบถามปลายปิด (Closes Questionnaires) และแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaires) ดังนี้

๒.๑ **แบบสอบถามปลายปิด** ลักษณะแบบสอบถามปลายปิด จะประกอบด้วยคำถามที่มีรูปแบบลักษณะตัวเลือกที่ให้ผู้ตอบระบุว่าจะ ใช่ หรือ ไม่ใช่ ซึ่งเป็นการเติมคำที่มีข้อมูลตายตัวอยู่แล้ว หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็น การกำหนดให้ตอบหรือเลือกคำตอบจากคำถามที่กำหนดให้ อาจจะใช้มาตรวัด ดังตัวอย่าง

(๑) ท่านมีประสบการณ์ในการทำงานในหน่วยงานนี้

( ) ต่ำกว่า ๑ ปี ( ) ๑-๔ ปี ( ) ๕-๘ ปี ( ) เกินกว่า ๘ ปี

๒.๒ **แบบสอบถามปลายเปิด** ลักษณะแบบสอบถามปลายเปิดมักใช้ในการสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึก ทศนคติ หรือปัญหาต่างๆ โดยรูปแบบคำถามจะเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบได้อย่างอิสระ เป็นแบบสอบถามที่มีการไม่จำกัดคำตอบ เช่น การสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้บริการห้องสมุดต่อ ความต้องการใช้ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ดังตัวอย่าง

(๑) ท่านมีความคิดเห็นว่าห้องสมุดของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ควรปรับปรุงบริการในเรื่องใดบ้าง

๑.....

๒.....

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ในการสร้างแบบสอบถาม มีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

๑) กำหนดวัตถุประสงค์ ตามประเด็นที่ต้องการศึกษาหรือตรวจสอบ

๒) กำหนดประชากรเป้าหมายหรือกลุ่มตัวอย่าง แหล่งข้อมูล

๓) กำหนดประเภทของแบบสอบถาม

๔) ดำเนินการออกแบบแบบสอบถาม โดย

(๑) กำหนดส่วนประกอบของแบบสอบถามที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

(๒) กำหนดคำถามที่จำเป็นในแต่ละส่วนประกอบ

(๓) ร่างแบบสอบถามตามคำถามที่จำเป็นในแต่ละส่วนประกอบ

๕) ทดสอบแบบสอบถามที่ร่างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง

๖) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

ส่วนประกอบของแบบสอบถาม ส่วนประกอบของแบบสอบถามโดยทั่วไปประกอบด้วยเนื้อหา ๓ ส่วนที่สำคัญ ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ลักษณะที่สำคัญของผู้ตอบและหรือหน่วยงานซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ เป็นส่วนที่แสดงถึงลักษณะสำคัญที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์หรือมีผลกระทบต่อข้อมูลที่ จะเก็บ

รวบรวมข้อมูลมาใช้วิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์หรือการ ตรวจสอบในแต่ละเรื่อง เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นต้น

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลที่จำเป็นต้องเก็บรวบรวมจากผู้ตอบหรือหน่วยงาน เป็นข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการ วิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์แต่ละเรื่องทีสอบถาม ตัวอย่างเช่น **การวัดระดับความพึงพอใจ ภายในตัวรถโดยสารของผู้ใช้บริการที่มีต่อการรถไฟแห่งประเทศไทย** ประกอบด้วยข้อมูลแสดงความพึงพอใจ ของผู้ให้บริการด้านต่างๆ เช่น สภาพของตัวรถโดยสาร ความสะอาดภายในตัวรถโดยสาร อุปกรณ์อำนวยความสะดวกภายในตัวรถโดยสาร ระบบปรับอากาศ หรือ**การวัดพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของชาว กรุงเทพมหานคร** ประกอบด้วยข้อมูลแสดงพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือในด้านต่าง ๆ เช่น วัตถุประสงค์ ความถี่ และค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลอื่นที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการให้บริการ หรือการแก้ไขปัญหา

(๑) ปัญหาและอุปสรรคในการใช้บริการหรือการดำเนินงาน

(๒) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขการให้บริการหรือการดำเนินงาน

ปัจจัยที่ควรคำนึงในการสร้างแบบสอบถาม การสร้างแบบสอบถาม จะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้

๑) ลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม การตั้งคำถามจะต้องเหมาะสมกับผู้ตอบแบบสอบถาม

๒) ลักษณะประเด็นที่ต้องการศึกษา คำถามจะต้องนำไปสู่คำตอบที่สอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษาหรือตรวจสอบ

๓) ความยาวของแบบสอบถาม แบบสอบถามไม่ควรมีความยาวจนเกินไป (ไม่ควรเกิน ๕ หน้า)

๔) ลักษณะคำถาม ควรเป็นคำถามที่ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ชัดเจน ไม่กำกวม ไม่นอมน้ำหรือชักนำให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบคำถามตามที่ผู้ออกแบบสอบถามคาดหวัง รวมทั้งเป็นคำถามที่ไม่สร้างความอึดอัดให้กับผู้ตอบ ดังนั้น ในการคัดเลือกเนื้อหาของคำถามที่เหมาะสมผู้ตรวจสอบ ควรพิจารณาในประเด็นที่สำคัญต่างๆ ดังนี้

(๑) คำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบหรือไม่

(๒) คำถามมี ขอบเขตหรือครอบคลุมเนื้อหาที่เหมาะสมหรือไม่

(๓) ผู้ตอบสามารถตอบได้อย่างครบถ้วนหรือไม่

(๔) ผู้ตอบมีความเต็มใจที่จะตอบคำถามหรือไม่

๕) ลักษณะของการจัดลำดับคำถาม ลักษณะคำถามต้องสามารถดึงดูดหรือโน้มน้าว ให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความสนใจที่จะตอบ

๖) ลักษณะของผู้ออกแบบสอบถาม สามารถเข้าใจประเด็นที่จะศึกษาเป็นอย่างดี เข้าใจพฤติกรรม และธรรมชาติของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อควรระวังในการใช้แบบสอบถาม ผู้ตรวจสอบที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บ รวบรวมข้อมูล มักประสบปัญหาที่สำคัญต่าง ๆ ดังนี้

๑) จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจนำไปสู่การ วิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลที่ ความคลาดเคลื่อนหรือไม่สมบูรณ์ได้

๒) ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ผู้ตอบแบบสอบถามมักตอบไม่ครบทุกข้อ หรือตอบเพียง บางส่วนทำให้แบบสอบถามดังกล่าวไม่สามารถนำมาประมวลผลได้อย่าง น่าเชื่อถือ

๓) ข้อมูลที่ได้รับอาจไม่ได้มาจากประชากรเป้าหมายที่แท้จริง

๓. การสังเกตการณ์ (Observation)

การสังเกตการณ์เป็นเทคนิคการรวบรวมข้อมูลอย่างหนึ่ง ที่ผู้สังเกตการณ์ใช้สายตาเฝ้าดูหรือศึกษาเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจลักษณะธรรมชาติและมีความเกี่ยวข้องกันระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์นั้น ๆ ซึ่งวิธีการสังเกตการณ์แบ่งได้ตามวิธีการสังเกตได้ ๒ ประเภท คือ

๓.๑ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) หมายถึง การสังเกตการณ์ที่ผู้สังเกตการณ์เป็นสมาชิกของกลุ่มที่ศึกษา

๓.๒ การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) หมายถึง การสังเกตการณ์ที่ผู้สังเกตการณ์ทำการสังเกตโดยไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในเหตุการณ์นั้น ๆ นอกจากนี้แบบของการสังเกตการณ์อาจแบ่งได้ตามรูปแบบเป็น ๒ ประเภท คือ ๑) การสังเกตการณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Observation) หมายถึงการสังเกตการณ์ที่ผู้สังเกตการณ์ได้กำหนดเรื่องที่จะสังเกตไว้ล่วงหน้าแน่นอนแล้ว ในการสังเกตการณ์จะศึกษาเฉพาะเรื่องของผู้สังเกตการณ์จำกัดขอบเขตไว้แล้ว ๒) การสังเกตการณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Observation) หมายถึงการสังเกตการณ์ที่ผู้สังเกตการณ์ไม่ได้วางแผน หรือกำหนดขอบเขตเฉพาะเรื่องไว้ล่วงหน้าว่าจะศึกษาเรื่องใด

สำหรับในการตรวจสอบการดำเนินงาน การสังเกตการณ์เป็นการออกปฏิบัติงานภาคสนามหรือลงพื้นที่ เป้าหมายที่มีการดำเนินกิจกรรมของโครงการ เพื่อให้ประจักษ์ต่อสายตาว่าผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆ บรรลุผลสำเร็จหรือได้ใช้ประโยชน์เป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร อาจมีการสุ่มทดลอง หรือสุ่มทดสอบเพื่อให้เห็นกับตาว่ายังคงใช้ประโยชน์ได้ดีตามเกณฑ์ที่ควรเป็นหรือไม่ มีการดูแล บำรุงรักษาที่เป็นระบบหรืออย่างเหมาะสมหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อให้เงินงบประมาณที่ใช้จ่ายไปเกิดคุ้มค่า

ทั้งนี้ ส่วนใหญ่ที่ สตง. ดำเนินการอยู่เป็นการประยุกต์การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ชนิดมีโครงสร้าง มาปรับใช้กับการตรวจสอบ ซึ่งในการออกไปสังเกตการณ์ในพื้นที่จริงจะมีการวางแผนโดยกำหนดขอบเขตวัตถุประสงค์ พื้นที่เป้าหมายหรือจุดที่ตั้งของกิจกรรม ระยะเวลาการเดินทาง ทีมผู้รับผิดชอบ ปริมาณงานในแต่ละวันให้ชัดเจน และจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องให้พร้อม รวมทั้งจัดทำแบบสังเกตการณ์ให้ครอบคลุมกิจกรรมที่สุ่มตรวจ ตลอดจนกำหนดวิธีการสังเกตการณ์ อุปกรณ์ เครื่องมือ ปริมาณที่ทดสอบหรือทดลอง และควรประสานงานกับผู้รับการตรวจให้ทราบล่วงหน้าเพื่อนำทางและนำชี้ ที่สำคัญ เมื่อสังเกตการณ์แต่ละพื้นที่เสร็จควรให้ผู้รับตรวจที่เข้าร่วมสังเกตการณ์ลงนามและวันเดือนปี เพื่อรับทราบผลการสังเกตการณ์ด้วย ทั้งนี้ ในการสังเกตการณ์ อาจมีการสอบถามหรือสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในพื้นที่ หรือบริเวณใกล้เคียงที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลจากโครงการในจำนวนที่เหมาะสมด้วยก็ได้ ตามแต่กรณี

๔. ประมวลผลข้อมูลอย่างไรในการตรวจสอบดำเนินงาน

การประมวลผลข้อมูล เป็นการสรุปข้อมูล ข้อเท็จจริงจากการแสวงหา รวบรวม พยาน หลักฐาน ตามเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่ได้จากขั้นตอนการปฏิบัติงานตามแผน แล้วนำมาวิเคราะห์ ประมวลผล จำแนกแยกแยะตามประเด็นข้อตรวจพบที่กำหนดไว้ โดยการเรียบเรียงนำเสนอข้อมูลผลการตรวจสอบ เป็น ๕ องค์ประกอบ จุดประสงค์เพื่อให้ผู้ตรวจสอบมีแนวคิดอย่างเป็นเหตุ เป็นผล เป็นระบบสามารถนำไปเขียนรายงานได้ง่าย และเพื่อให้ผู้อ่านรายงานสามารถลำดับความและเข้าใจได้ง่าย รวมทั้งสร้างความเชื่อถือให้แก่ผู้อ่าน

๔.๑ สิ่งควรพิจารณาในการประมวลผลข้อมูล

๑) ปริมาณข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ หากมีปริมาณมากเกินไป จะมีผลกระทบกับเรื่องของคน เวลา ค่าใช้จ่าย แต่หากน้อยเกินไป ก็จะนำมาวิเคราะห์และสรุปไม่ได้ เพราะข้อมูลไม่เพียงพอ ขาดความน่าเชื่อถือ

๒) ข้อมูลต่างๆ ที่ได้มาต้องจัดกลุ่มให้ดี แยกเป็นกลุ่มข้อมูลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ

๓) ความรีบเร่งในการจัดทำ อาจจะทำให้เกิดความผิดพลาด

๘.๒. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) กับข้อมูลเชิงปริมาณ(Quantitative Data) มีข้อแตกต่างกันอย่างไร?

๘.๒.๑ ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่บอกเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือคุณสมบัติ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวไม่สามารถกำหนดค่าเลขได้ หรือแม้จะกำหนดได้แต่ก็ไม่มี ความหมายที่เหมาะสม เช่น ความพึงพอใจความเป็นธรรม ฯลฯ

ข้อที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับข้อมูลเชิงคุณภาพ

- ๑) ข้อมูลที่มาสัมพันธ์กับประเด็นปัญหาสามารถทำให้หลงประเด็นได้
- ๒) ต้องทำอย่างละเอียดรอบคอบ ไม่ควรตัดข้อมูลทิ้งมากเกินไป
- ๓) สรุปอย่างระมัดระวัง หลีกเลี่ยงคำที่มีความหมายคลุมเครือ

๘.๒.๒ ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลที่สามารถกำหนดค่าเป็นจำนวนหรือตัวเลขแทนคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งที่ทำการประเมิน เช่น อายุ น้ำหนัก จำนวนบุคคล ฯลฯ

ข้อที่ควรพิจารณาข้อมูลเชิงปริมาณอย่างไร?

- ๑) ข้อมูลจะบอกอะไรเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแก่เราบ้าง
- ๒) จะสรุปข้อมูลเหล่านี้เพื่อให้เข้าใจสถานภาพได้ง่าย และชัดเจนขึ้นด้วยวิธีใด

๘.๓. การวิเคราะห์ข้อมูลหมายถึงอะไร?

คือการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างผลการดำเนินงานกับเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์โครงการ โดยจะนำข้อมูลจากแบบสอบถาม การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และข้อมูลเอกสารโครงการ มาประมวลผลข้อมูลทางสถิติด้วยวิธีการแจกแจงความถี่แสดงผลในรูปแบบของร้อยละ

๘.๔ การวิเคราะห์และแปลความหมายของข้อมูลมีกระบวนการอย่างไร?

๑. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
๒. จัดประเภท
๓. สรุปข้อมูล หรือใช้วิธีการคำนวณและสถิติตามที่ต้องการ
๔. การวัดความแตกต่างและความสัมพันธ์จากข้อมูลที่สรุปได้
๕. การแปลความหมาย
  - เสนอข้อมูลที่สำคัญให้เป็นที่น่าสนใจแก่ผู้อ่าน
  - เข้าใจง่าย ชัดเจน และใช้ภาษาเขียนธรรมดา
  - ตีความเป็นขั้นตอนที่สามารถทำให้ผู้อ่านนำไปใช้ปฏิบัติได้ไม่สับสน

๘.๕. สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงในการวิเคราะห์ข้อมูลมีอะไรบ้าง?

- ข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้
- ข้อมูลที่เพียงพอที่จะสรุป และวิเคราะห์
- ข้อมูลที่ตรงตามประเด็น
- มีหลักการ/มีเหตุ มีผล เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป
- ข้อมูลที่มีน้ำหนักพอ เห็นได้ชัดเจน เป็นที่น่าสนใจ

๘.๖ การนำ IT ช่วยในการประมวลผล ออกแบบสอบถาม การใช้ Google drive/ Google form

๙. จะเขียนรายงานผลการตรวจสอบอย่างไร

การรายงานผลการตรวจสอบ เป็นการนำผลการตรวจสอบที่สรุปไว้มาจัดทำร่างรายงาน การเสนอร่างรายงานต่อผู้บริหารระดับสูง การส่งร่างรายงานให้ผู้รับการตรวจ

๙.๑ จะเขียนรายงานการตรวจสอบดำเนินงานอย่างไร ให้เข้าใจง่าย

การตรวจสอบการดำเนินงานจะเริ่มโดยการตั้งประเด็นปัญหาซึ่งมีอยู่ ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ สิ่งที่จะตรวจสอบ เป็นสิ่งที่เป็นอย่างใด ผลกระทบ สาเหตุ ข้อเสนอแนะ โดยการแยกแยะว่าข้อมูล ข้อเท็จจริงใด ที่ได้จากการตรวจสอบอยู่ในขอบเขตขององค์ประกอบใด พิจารณาได้ดังนี้

๑) เกณฑ์ที่ควรจะเป็น (Criteria) (ดูจากวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ)

เกณฑ์ที่ควรจะเป็น คือผลการดำเนินงาน การควบคุม หรือกระบวนการปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นในหน่วยงานนั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่หน่วยรับตรวจควรทำหรือต้องทำให้ได้ เช่น เป้าหมายที่กำหนดไว้ แผนงาน ระเบียบ กฎเกณฑ์ มาตรฐานทางวิชาชีพ หลักวิชาการ หลักเหตุผลหรือสามัญสำนึกที่ดี เป็นต้น ทั้งนี้ เกณฑ์ที่ควรจะเป็น ต้องเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ บรรลุผลได้ เหมาะสมกับลักษณะงานของหน่วยรับตรวจ เข้าใจได้ง่าย เป็นที่ยอมรับในวงกว้าง สามารถนำมากำหนดความสอดคล้องและประเมินค่าเพื่อให้ทราบถึงประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ความประหยัด หรือความคุ้มค่า ว่ามีปริมาณหรือคุณภาพในระดับใดซึ่งผู้ตรวจสอบต้องนำเสนอเกณฑ์ที่ควรจะเป็นไว้ในข้อตรวจพบให้ชัดเจน และเปรียบเทียบให้เห็นว่าสภาพที่เกิดขึ้นจริงนั้นไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ควรจะเป็นอย่างไร

ที่มาของเกณฑ์ที่ควรจะเป็น มาจากวัตถุประสงค์และบรรทัดฐานในการดำเนินงานที่ทำให้หน่วยรับตรวจสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ตัวอย่างเช่น

- วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของหน่วยงาน เป้าหมายที่กำหนดไว้
- มาตรการในการควบคุม ระเบียบ หรือหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดโดยหน่วยรับตรวจ
- รายงานเกี่ยวกับนโยบาย แผนและผลการดำเนินงานของหน่วยรับตรวจ
- กฎหมายต่าง ๆ
- มาตรฐานขององค์กรวิชาชีพที่เป็นที่ยอมรับ
- มาตรฐานและข้อปฏิบัติขององค์กรอื่นที่มีลักษณะงานเดียวกัน
- หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการที่ดี

เกณฑ์ที่ควรจะเป็นในการวัดประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ความประหยัด ความคุ้มค่า หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการที่ดี ความเพียงพอ และความเสมอภาค ทั้งเกณฑ์ที่ควรจะเป็นเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จะขึ้นอยู่กับลักษณะของเรื่องที่ตรวจสอบ

๒) สภาพที่เกิดขึ้นจริง (Condition) สภาพที่เกิดขึ้นจริง คือข้อสรุปที่แสดงถึงผลการดำเนินงานที่เป็นอยู่ว่าเบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์ที่ควรจะเป็นที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหาของความไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีประสิทธิผลหรือไม่ประหยัด เช่น การใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานที่มากเกินไปจนสิ้นเปลือง ผลิตหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป็นต้น

๓) ผลกระทบ (Effect) ผลกระทบ คือผลที่สืบเนื่องมาจากสภาพปัญหาที่พบในการดำเนินงานของเรื่องที่ตรวจสอบ เป็นการประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้ว หรือมีโอกาสจะเกิดขึ้นจากข้อบกพร่องในการดำเนินงาน หากปล่อยไว้ให้สภาพปัญหายังเป็นอยู่โดยไม่แก้ไขความรุนแรงของผลกระทบนั้นจะขึ้นอยู่กับสภาพความแตกต่างที่ผิดไปจากเกณฑ์ที่ควรจะเป็น ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้น นอกจากผลกระทบทางตรงแล้ว ผู้ตรวจสอบควรพิจารณาถึงผลกระทบทางอ้อมที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานอื่น หรือประชาชนที่เกี่ยวข้อง และสังคมในด้านต่างๆ ด้วย และควรนำเสนอด้วยว่า หน่วยงานมีการรับรู้ผลกระทบนั้นและมีการหาแนวทางลดหรือแก้ไขปัญหา

หรือไม่ อย่างไรก็ตาม ทั้งนี้ หากเป็นผลกระทบเชิงปริมาณควรแสดงจำนวนหน่วยวัดที่ชัดเจน แต่หากไม่สามารถวัดเป็นปริมาณที่แน่นอนได้ ให้ใช้การอธิบายให้เข้าใจได้ชัดเจน

๔) สาเหตุ (Cause) สาเหตุ คือต้นเหตุของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานของหน่วยรับตรวจ ผู้ตรวจสอบควรวิเคราะห์เพื่อให้ทราบสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาว่าเกิดจากขั้นตอนใด อย่างไร และโดยใคร หรือหน่วยงานใด ซึ่งหากผู้ตรวจสอบสามารถระบุสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน ก็ย่อมมั่นใจได้ว่าจะสามารถให้ข้อเสนอแนะที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาให้หน่วยรับตรวจได้ ทั้งนี้ หากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากหลายสาเหตุ ผู้ตรวจสอบก็อาจระบุถึงลำดับความสำคัญของสาเหตุหลักและสาเหตุอื่น ๆ ที่สำคัญรองลงไปเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ เช่น ให้เลือกแก้ปัญหาในจุดที่สำคัญที่สุดหรือส่งผลกระทบมากที่สุดก่อน เป็นต้น

๕) ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ข้อเสนอแนะ คือข้อเสนอแนะที่ผู้ตรวจสอบเสนอให้แก่หน่วยรับตรวจเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่พบจากการตรวจสอบ หากปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่หน่วยรับตรวจไม่สามารถจัดการให้เป็นไปตามที่ต้องการได้หรือเป็นสิ่งที่นอกเหนือการควบคุมของหน่วยรับตรวจ ผู้ตรวจสอบควรเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขหรือช่วยเหลือในการแก้ปัญหานั้นด้วย และอาจเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้เชื่อมโยงกับนโยบายหรือโครงการของรัฐในด้านอื่นให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนการให้ข้อเสนอแนะที่ดีและเป็นประโยชน์กับหน่วยรับตรวจจะต้องพิจารณาว่าหน่วยรับตรวจตระหนักหรือรับรู้ปัญหาและได้แก้ไขปัญหายอยู่แล้วหรือไม่ เป็นข้อเสนอแนะที่เป็นไปได้ในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการดำเนินงานของหน่วยรับตรวจนั้นได้โดยไม่ล้ำสมัยหรือหมดความสำคัญ เนื่องจากหน่วยรับตรวจมีการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาคาบเกี่ยวกับการตรวจสอบและเสนอรายงานการตรวจสอบ และหากเป็นข้อเสนอแนะในเรื่องการเปลี่ยนแปลงระเบียบหรือกฎหมาย ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและอาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมาก ผู้ตรวจสอบควรปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอย่างรอบคอบก่อนออกประกอบอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะที่ดี

- สัมพันธ์กับสาเหตุของปัญหา
- นำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงสาเหตุของข้อบกพร่องหรือสภาพปัญหา
- ชัดเจน ตรงไปตรงมา กะทัดรัด และมีรายละเอียดเพียงพอในการสื่อความหมาย
- ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างกว้าง ๆ ว่าต้องทำอะไรให้เกิดขึ้น (what) โดยให้หน่วยรับตรวจได้ตัดสินใจเองว่าจะทำอย่างไรในการแก้ปัญหา

- สามารถนำไปปฏิบัติได้ตามกำหนดเวลาอย่างสมเหตุสมผลภายใต้ระเบียบ กฎหมายและข้อจำกัดอื่น ๆ
- มุ่งเน้นผลลัพธ์จากการนำไปปฏิบัติที่สามารถวัดผลได้
- ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามข้อเสนอแนะ จะต้องไม่มากเกินไปกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ
- เป็นรูปธรรม สามารถติดตามผลได้
- ไม่ขัดแย้งกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในรายงาน
- นำเสนอแนวทางการป้องกันปัญหาลักษณะเดียวกันอันอาจเกิดขึ้นในอนาคต

๙.๒ ลักษณะรายงานการตรวจสอบที่ดี

รายงานการตรวจสอบที่ดีต้องเป็นรายงานที่มีประโยชน์ต่อผู้อ่านรายงาน รายงานเรื่องที่มีสาระสำคัญข้อตรวจพบเป็นเรื่องที่ตรงกับข้อเท็จจริง ข้อแนะนำเป็นประโยชน์และปฏิบัติตามได้ โดยสรุปลักษณะของรายงานตรวจสอบที่ดีมีองค์ประกอบ ดังนี้

๑. ถูกต้อง (Accuracy)	๒. ชัดเจน (Clarity)
๓. กะทัดรัด (Conciseness)	๔. ทันกาล (Timeliness)
๕. สร้างสรรค์ (Constructive Criticism)	๖. จูงใจ (Pursuance)